

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr.

Wilno, dnia 13 grudnia 1935 r.

1393.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1. "L.Žinios" o polityce niemieckiej względem Litwy.-
2. "Naujenos" o stosunku Litwy do Wilna.-

Dz.Str.

I. 1.

" 2.

K r o n i k a .

3. Dokoła konferencji ententy bałtyckiej.-
4. Zwolnienie aresztowanego przez Niemców wachmistrza litewskiego.-
5. Powrót delegacji litewskiej z Rygi.-
6. Doroczne zebranie T-stwa Lit.-Szwedzkiego.

" "

" 3.

" "

" "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WĘWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

7. Odrzucenie skargi chrześcijańskiej demokracji.-
8. Zjazd prokuratorów.-
9. Sprawa praktyki nowych adwokatów.-
10. Działalność adwentystów.-
11. Sprawa likwidacji Dep.Kultury.-
12. Ofiary na Fundusz Broni.-

III. "

" "

" "

" "

" "

" "

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

13. Akademia z okazji 10-lecia Zjednoczenia Studentów-Polaków Uniwersytetu Kowieńskiego.-
14. Późwienie polskiej bursy akademickiej.-

IV. 4.

" "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

15. "L.Keleivis" o nowym Dyrektorjacie kłajpedzkim.-
16. Sidzikauskas o znaczeniu portu kłajpedzkiego.-

VII. "

" "

K r o n i k a .

17. Sprawa amnestji aresztowanych hitlerowców.-
18. Nowe zwolnienia urzędników kłajpedzkich.-

" "

" "

x

x

x

1357

REV

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. "L.ZINIOS" O POLITYCE NIEMIECKIEJ WZGLĘDEM LIT-
WY. "L.Zinios" Nr. 283 z 10.XII.1935 r. Art.p.t."Polityczna
akrobatyka narodowych socjalistów". Streszczenie:

Gdy się rozpoczęła wojna włosko-abisyńska i gdy zastoso-
wano względem Włoch sankcje, narodowo-socjalistyczne Niemcy
dziwnie jakoś się uspokoiły. Czy znaczy to, że rasistyczna Rze-
sza istotnie przestała działać, opanowała swe imperjalistyczne
namiętności i naprawdę się uspokoiła? Nic podobnego. Dla naro-
dowego socjalizmu, jako dla odmiany faszyzmu, wszystkie środki
działania są dopuszczalne i uczciwe. Jest to bowiem nacjonali-
styczny imperjalizm najczystszej marki, podstępny, okrutny,
bez żadnej etyki. O ile więc nieco się uspokoił, to tylko dla-
tego, że wlaźł obecnie za kulisy, gdzie przede wszystkim
pajęczynę i przygotowuje teren na przyszłość. Chce on wzyskać
ciszę, podczas gdy inni hałasują.-

Sądząc z niektórych objawów działalność narodowych
socjalistów skierowana obecnie została na południe i wschód.
Austrię usiłuje się opanować "łagodnie", drogą spokojnego po-
rozumienia. Na wschodzie zaś, gdzie kwestja tak gładko nie da-
je się rozwiązać, hitlerowcy nie krępują się w wyborze drastycz-
nych nawet środków.-

Najbliższym i pierwszym celem napaści i ekspansji
rasistów jest Gdańsk. Drugim celem jest oczywiście Kłajpeda.
Kłajpedzie poświęcają obecnie hitlerowcy bardzo wiele uwagi,
zwłaszcza w związku z odbywającą się w Kłajpedzie pracą "od-
budowy". Postępowanie hitlerowców jest wręcz akrobatyczne.

Opinia Trybunału Haskiego, skierowana przeciwko po-
sunięciom hitlerowskich władz Gdańska, dążących do ujednolaj-
nienia ustawodawstwa Wolnego Miasta z ustawodawstwem trzeciej
Rzeszy, budzi w prasie niemieckiej najgłębsze niezadowolenie.
Dąży się wszelkimi sposobami do uzasadnienia poczynań władz
gdańskich i do wykazania, że wtrącanie się Rady L.N. do spraw
ustawodawstwa Wolnego Miasta jest bezprawnym złupieniem suweren-
ności Gdańska. Tak pisze "Deutsche diplomatische Korrespondenz"
z dnia 5 grudnia.

Gdy jednak narodowi socjaliści mówią o Kłajpedzie,
rzecz przedstawia się całkiem odmiennie. W stosunku do Kłaj-
pedy prasa niemiecka wciąż się domaga, by Liga Narodów i syg-
natarjusze konwencji kłajpedzkiej wtracali się do wykonywa-
nia statutu kłajpedzkiego. Dzięki stosowaniu takiej podwój-
nej miarki postaje istna akrobatyka polityczna, którą zauwa-
żył i bardzo trafnie określił prezes komisji spraw zagre-
nicznych w parlamencie francuskim p.Bastide.

O tem, że hitlerowcy poświęcają sprawom wschodnim
wielką uwagę świadczy fakt następujący: 28 listopada odbył
się w Poczdamie wiec pod nazwą "Wieczoru kłajpedzkiego". Na
wiecu tym rzekoma b.kłajpedzianka Elżbieta Bronner wygłosiła
jatrzące i pełne nienawiści do Litwy przemówienie. Ze temat
obrała sobie prelegenta zagadnienie "co się dzieje na obsza-
rze Kłajpedy", oświadczając, że poprzednie jej mowy na ten
temat były w Niemczech jedynie głosem wołającego na puszczy,
podczas gdy dzisiaj sprawy kłajpedzkie stały się sprawami na-
rodu niemieckiego. Kłajpedzianie nie są żadnymi Niemcami za-
granicznymi i Traktat Wersalski nie osiągnął żadnego osta-
tecznego rozstrzygnięcia odnośnie losu ich niemieckości.-

Z powyższego wynika, jak imperjalizm niemiecki wy-
ciąga wyhodowane od czasu wojny światowej pazury na wschód.
Podobne zakusy Mussoliniego do Abisynji zachęcają jedynie
faszystów niemieckich do akcji. Na szczęście Liga Narodów
stworzyła według Bastide dobry precedens i zmniejsza pewne
apetyty. W związku z tem używają hitlerowcy akrobatyki po-
litycznej.

Jest to pomimo wszystko sprawa bardzo poważna, wy-
magająca wielkiej uwagi.- /A-6/.

2/. "NAUJENOS" O STOSUNKU LITWY DO WILNA. "Naujenos" Nr. 234 z 1935 r. Art.p.t. "Litwa a Wilno".Streszczenie:

Po kilkunastu latach okupacji polskiej sprawa wileńska ani na jotę nie uległa korzystnej dla Litwy zmianie. Przeciwnie, Polacy dzierżą w swych rękach dziś Wilno mocniej niż kiedykolwiek. Ich "prawa" do rządów na okupowanej części terytorjum litewskiego nikt już za wyjątkiem Litwy nie kwestjonuje, chociaż w różnych krajach są ludzie sprawiedliwi, którzy zrzadka się odzywają, że Polska zdobyła to terytorjum nielegalną drogą. Jednak nawet ci, którzy tak mówią nie wysuwają żadnych praktycznych propozycji naprawienia Litwie wyrządzonej krzywdy. Polska jest mocna a Litwa słaba. Litwa nie może odebrać Wilna od Polski przemocą. Inne zaś państwa nie chcą wojować o interesy Litwy. Z tego względu toleruje się status quo.-

Na czym wobec tego polega nadzieja, że Litwa kiedykolwiek Wilno odzyska? Uznać należy, że zanim obecny układ sił w Europie nie ulegnie stanowczej zmianie w kierunku przeciwnym, odzyskanie Wilna pozostanie dla Litwy rzeczą niewykonalną. Układ sił dotychczas kształtował się na niekorzyść Litwy.-

Polska jest dziś silniejsza, niż przed 15-stu laty. Wtedy państwo polskie dopiero się było sformowało. Nie były jeszcze zakończone spory polskie o granicę z Rosją i Niemcami. Polska potrzebowała wtedy stałej pomocy francuskiej. Obecnie Polska stanęła już na własnych nogach. Czuje się ona tak mocną, że nawet swym dawnym opiekunom francuskim pokazała płocę i przerzuciła się na stronę ich wrogów, poszła za hitlerowskimi Niemcami.

Na nieszczęście Litwy, dzisiejsze Niemcy są również jej wrogiem. W ten sposób połączyli się dwaj wrogowie Litwy, która żadnych nowych wyjaśnień nie posiada. Tak więc międzynarodowa sytuacja w Europie zmienia się na gorsze dla Litwy. Trudno przewidzieć, co będzie w przyszłości. Obecnie nie ulega jednak wątpliwości, iż w warunkach pokojowych zwrot Wilna Litwie nie da się pomyśleć.

Przywrócić Wilno Litwie zdoła zapewne tylko jakaś wielka katastrofa międzynarodowa, któraby tak osłabiła Polskę, że ta ostatnia byłaby zmuszona do wyrzeczenia się Wilna. Jednak taka katastrofa byłaby dla samej Litwy bardzo niebezpieczna. Dla Litwy byłoby bardzo wielkiem ryzykiem pożądać, by w Europie wybuchła wojna. Drugą siłą, któraby rozwiązała ten zawikły problem byłby wybuch politycznej rewolucji w Europie. Rewolucja ta może wybuchnąć. Będzie ona skierowana prawdopodobnie przeciwko bolszewizmowi. Jednocześnie zaczną się walić dyktatury. Rewolucja ta może doprowadzić do oderwania Wileńszczyzny od Polski, o ile Litwa w owym momencie mieć będzie rząd demokratyczny. Militarny despotyzm, jaki dziś rządzi Polską i Wilnem jest pod względem społecznym rządem obszarników. Po obaleniu tego rządu polscy właściciele i robotnicy umieliby pokojowo rozstrzygnąć kwestję wileńską z Litwą o ileby rząd litewski również był w rękach ludzi pracy.

Jedyną więc rzeczą, która może zbliżyć chwilę wyzwolenia Wilna jest przywrócenie demokracji na Litwie. Kto nie chce dla Litwy demokracji tego gawędy o wyzwoleniu Wilna są jałowe. /A-8/28/.

K r o n i k a .

3/. DOKOŁA KONFERENCJI ENTENTY BAŁTYCKIEJ. Konferencja ententy bałtyckiej zakończyła swe prace. Komunikat oficjalny głosi, że po zbadaniu ogólnej sytuacji politycznej konferencja jednogłośnie stwierdziła, że konflikt włosko-abisyński oraz akcja Ligi Narodów spowodowały czasowe zahamowanie w dziele organizacji zbiorowego bezpieczeństwa, która to kwestja znajdowała się na porządku obrad w Europie. W konsekwencji konferencja uchwaliła nadal wspólnie z czujnością obserwować następstwa tych wydarzeń, stwierdzając, iż pomiędzy trzema państwami panuje całkowita jednomyślność. Trzy państwa ponownie potwierdzają całkowitą wierność wobec Ligi Narodów i jej paktu oraz znaczenie paktu przy stosowaniu go jako instrumentu pokoju. Uważając za pożądane, by ententa bałtycka była reprezentowana w Lidze Narodów, konferencja postanowiła przeprowadzić na drodze dyplomatycznej uzgodnioną akcję celem przygotowania wyboru wspomnianego reprezentanta. /K./

4/. ZWOLNIENIE ARESZTOWANA PRZEZ NIEMCÓW WACHMISTRZA LITEWSKIEGO. Radjo Kowieńskie z 12.XII.1935 r.: Jak podaje "L. Aidas" zwolniony już został z więzienia niemieckiego wachmistrz litewskiej straży pogranicznej Kausas, , aresztowany przed kilku dniami przez Niemców, rzekomo za to, że zbierał na pograniczu informacje o armji niemieckiej. "L.Žinios" porównują ten incydent z porwaniem dziennikarza Jacoba z terytorjum szwajcarskiego. "L.Keleivis" zamieszcza wywiad z Kausasem, w którym ten ostatni uskarżał się powodu bezprawnego aresztowania i złych warunków pobytu w więzieniu niemieckim w Tvlży. /A-6/.P.

5/. POWRÓT DELEGACJI LITEWSKIEJ Z RYGI. Radjo Kowieńskie z 12.XII.1935 r.: 12 grudnia powróciła z Rygi delegacja litewska, która brała udział w naradach konferencji ententy bałtyckiej. W skład delegacji wchodził: min.S.Z. Lozorajtis, dyr. Dep.Politycznego Urbszys, dyr.Dep.Ekonomicznego Norkajtis i sekretarz ministra Bukezkys. /K./.

6/. DOROCZNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA LITEWSKO-SZWEDZKIEGO. "Rytas" z 10.XII.1935 r.: 15 grudnia odbędzie się w Kownie doroczne zebranie Towarzystwa Litewsko-Szwedzkiego. /A-10/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

7/. ODRZUCENIE SKARGI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DEMOKRACJI. "L. Žinios" z 10.XII.1935 r.: Komitet centralny litewskiej partji chrześcijańsko-demokratycznej złożył na ręce ministra Obrony Kraju skargę powodu zawieszenia wyrokiem Komandanta działalności partji na cały czas trwania stanu wojennego. 7 grudnia prezes centralnego komitetu otrzymał zawiadomienie, że skarga ta została odrzucona i zatwierdzone postanowienie o zawieszeniu działalności partji. Wobec tego, z ugrupowań politycznych funkcjonują obecnie tylko zw.narodowców i socjaldemokracji, których działalność została dozwolona wyrokiem kowieńskiego sądu okręgowego z dnia 6 grudnia. /C-7/4/.

8/. ZJAZD PROKURATORÓW. "L.Žinios" z 11.XII.1935 r.: W tych dniach odbył się w Kownie zjazd prokuratorów. Nowomianowani prokuratorowie zostali przedstawieni prezydentowi państwa. Przewodniczył zjazdowi prokurator Naltis. /C-19/.

9/. SPRAWA PRAKTYKI NOWYCH ADWOKATÓW. "Diena" z 8.XII.1935 r.: Prawnikom, którzy poskładali egzamina adwokackie i zechcą praktykować proponować się będzie wyjazd na prowincję. Cały szereg bowiem miejscowości nie posiada adwokatów, przez co ludność pozbawiona jest porad prawnych. /C-19/.

10/. DZIAŁALNOŚĆ ADWENTYSTÓW. "Diena" z 8.XII.1935 : W ostatnich czasach zaczęła się na Litwie przejawiać wzmożona działalność baptystów i adwentystów. Wysiłki sekciarzy skierowane ku przyciągnięciu większej liczby stronników zwróciła na siebie również uwaga duchowieństwa katolickiego. /C-22/5/.

11/. SPRAWA LIKWIDACJI DEP.KULTURY. "Diena" z 8.XII.1935 r.: Jak wiadomo, sprawy teatralne, uniwersyteckie i związane ze szkołą artystyczną zostały wyjęte z pod kompetencji Dep. Kultury i przekazane bezpośrednio wiceministrowi Oświaty. Do regulowania tych spraw przydzielony został referent p.Kasakajtis. W przyszłości przewidzuje się również podobne zreorganizowanie radjostacji państwowej. W związku z tem powstał projekt całkowitej likwidacji Dep.Kultury, na którego miejsce z stałby założony Dep.Rzemiosł i Szkół Specjalnych. /C-17/4/.P.

12/. OFIARY NA FUNDUSZ BRONI. Prasa ryska z 13.XII.35: Ofiary na Fundusz Broni wciąż wciąż wzrastają. Ofiary składają wszystkie warstwy ludności. W tych dniach związek rzemieślników i robotników kłajpedzkich oraz sekcja robotników portowych ofiarowały na rzecz Funduszu 1.000 litów. Ogółem wpłynęło już na Fundusz Broni ofiar w gotówce, w papierach wartościowych i t.d. na sumę 238 tys.litów. /C-13/14/.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH.

K r o n i k a . -

13/. AKADEMJA Z OKAZJI 10-LECIA ZJEDNOCZENIA STUDENTÓW-POLAKÓW UNIWERSYTETU KOWIEŃSKIEGO. "Dzień Polski" z 10. XII.1935 r.: 9 grudnia odbyła się w Kownie akademja z okazji 10-lecia Zjednoczenia Studentów-Polaków Uniwersytetu Kowieńskiego z udziałem delegatów akademickich z Warszawy. /D-2/8/.

14/. POŚWIĘCENIE POLSKIEJ BURSY AKADEMICKIEJ. "Dz. Polski" z 10.XII.1935 r.: 8 grudnia odbyło się poświęcenie polskiej bursy akademickiej, przeznaczonej dla Studentów-Polaków Uniwersytetu Kowieńskiego. W bursie już mieszka 19 studentów - Polaków. /D-2/13/.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

15/. "L. KELEIVIS" O NOWYM DYREKTORJACIE KŁAJPEDZKIM. Radjo Kowieńskie z 12.XII.1935 r.: "L.Keleivis" pisząc o nowym Dyrektorjacie kłajpedzkim wyraził ubolewanie, że Dyrektorjat ten poszedł nie po tych drogach, jakich się spodziewano. Gdy się tworzył Dyr ktorjat wysunano zasadę pracy i potrzebę ratowania kraju z kryzysu gospodarczego. Tymczasem Dyrektorjat zaczął usuwać urzędników-Litwinów ze wszystkich instytucyj i przyjmować na ich miejsce Niemców, których kwalifikacje nie są wcale lepsze aniżeli Litwinów. Spowrotem na służbę przyjmowani są właśnie ci Niemcy, którzy w swoim czasie zostali usunięci, którzy nie znali języka litewskiego. Należy wątpić, czy umieją oni teraz po litewsku. Wogóle powracają w Kłajpedzie czasy Dyrektorjatu Schreibera. /E-2/.

16/. SIDZIKAUSKAS O ZNACZENIU PORTU KŁAJPEDZKIEGO. Radjo Kowieńskie z 12.XII.1935 r.: B. poseł litewski w Berlinie Sidzikauskas wygłosił 12 grudnia odczyt na temat "Zachód Litwy a polityka mocarstw". Prelegent scharakteryzował znaczenie portu kłajpedzkiego dla Litwy pod względem gospodarczym. Następnie poruszał także momenty polityczne. Umcnienie się Litwy przy ujściu Niemna, oświadczył prelegent, jest kluczem do rządzonej obecnie nieprawnie Litwy Wschodniej, do naturalnego gospodarczego zaplecza portu kłajpedzkiego. Po zakończeniu wojny światowej do Litwy zachodniej zgłosiły pretensje dwa państwa: Niemcy i Polska. Jednak pomimo wielkich wysiłków dyplomatów niemieckich w kierunku odzyskania Kłajpedy pretensyj tych nie zaspokoiono. Na zakończenie prelegent zapowiedział kolejny odczyt o pretensjach polskich do Kłajpedy.- /E-26/.

K r o n i k a .

17/. SPRAWA AMNESTJI ARESZTOWANYCH HITLEROWCÓW. Prasa ryska z 13.XII.1935 r.: Jak donoszą z Kłajpedy, po otwarciem posiedzenia Sejniku z 10 grudnia odbyło się posiedzenie zamknięte, na którym rozważano sprawę wystarania się o amnestję skazanych w wyniku procesu kowieńskiego hitlerowców kłajpedzkich. Jak słyszeć, Dyrektorjat kłajpedzki ma się czynnie zająć załatwieniem tej sprawy. /E-2/.

18/. NOWE ZWOLNIENIA URZĘDNIKÓW KŁAJPEDZKICH. Prasa ryska z 13.XII.1935 r.: Zwolnienia urzędników-Litwinów w Kłajpedzie trwają w dalszym ciągu. 11 grudnia z rozporządzenia Dyrektorjatu zwolniony został naczelnik policji portowej p.Kajsajtis. 10 grudnia zwolniony został naczelnik powiatu kłajpedzkiego Telejszys, którego miejsce zajął Szulc. /E-2/.

